

Obrněnec Scorpion se po rekonstrukci stane dalším zajímavým exponátem muzea

Na přední místo mezi národy, jejichž existence je úzce spjata s mořem, se bezesporu řadí Holanďané. Neustálý boj s mořem z nich vychoval nejen zdatné stavitele hrází, ale i zkušené mořeplavce. V Den Helderu, kde je v současnosti umístěna největší vojenská námořní základna, se nachází muzeum královského námořnictva.

V prvním patře nevelké budovy muzea si můžeme prohlédnout sbírku lodních modelů, navigační přístroje, uniformy a předměty denní potřeby námořníků 16.-18. století. Dobové obrazy nám přiblíží celou řadu bitev, kterými královské námořnictvo v průběhu staletí prošlo. Jeho zlatá éra začala vestfálským mírem, kdy bylo Holandsko formálně uznáno samostatným státem. Oba jeho největší rivalové - Španělsko a Anglie - byli vyčerpáni vzájemnými válkami a vnitřními nepokoji. Holanďané jako první začali uskutečňovat myšlenku siru Raleigha: „Kdo ovládne moře, ovládne obchod a tím všechno bohatství světa“. Postupně ovládli Moluky, Batávii, Tchaj-wan, zakládali stanice v Brazílii a Africe. Obchodní flotila čítala na 16 tisíc lodí, což byla polovina tonáže celé tehdejší Evropy. Tato expanze samozřejmě vzbuzovala závist zvláště u Angličanů, kteří disponovali pouze tisícovkou plavidel. Řada válek dala vzniknout lineární taktice, která se striktně dodržovala následujících sto let. Holandsko dalo světu vynikající admirály, jako byl Martin Tromp, nebo nejlepší námořní vojevůdce 17. století Michiel de Ruyter. V přízemí muzea se nachází expozice připomínající období druhé světové války. Po okupaci země se ocitly lodě a loděnice v německých rukou. Svobodně

zůstalo pouze koloniální loďstvo, které čelilo japonské hrozbě. Spojený výbor náčelníků štábů USA a Velké Británie vytvořil velitelství ABDA s úkolem ochránit tzv. malajskou bariéru před japonským útokem a velitelem spojených úderných námořních sil se stal holandský admirál Karel Doorman. Jeho uskupení převážně zastaralých lehkých holandských, amerických, britských a australských plavidel, navíc bez letectvé podpory, nemělo proti početnějšímu a moderně vybavenému nepříteli šanci. Po velmi statečných bojích byl Doormanův svaz v únoru 1942 v Jávském moři zničen.

V expozici muzea nalezneme modely zúčastněných křižníků De Ruyter, Tromp a Java, uniformy a zbraně spojeneckých vojáků a námořníků, dobové dokumenty a fotografie. Vystavena je i námořní verze německého šifrovacího stroje Enigma.

odolnost a dostup. V roce 1956 byly spuštěny na vodu první ponorky Dolfin a Zeehond. Po krátkém mezidobí, kdy v Nizozemsku uvažovali o stavbě atomových ponorek, byly v šedesátých letech postaveny modernizované ponorky Pavis a Tonijn.

Druhá z nich (S805) je hlavním a nepřehlédnutelným exponátem muzea. Tonijn byla vyřazena v roce 1991 v době, kdy byly zařazeny do služby nejmodernější ponorky třídy Walrus. Toto 80 m dlouhé plavidlo o výtlačku 1509/1831 t a s 67 muži posádky bylo vyzbrojeno osmi torpédometry ráže 533 mm. Výstupek na přídi skrývá pasivní sonar - jedním z úkolů plavidla bylo vyhledávání a ničení nepřátelských ponorek.

Poněkud stranou hlavních budov muzea je expozice elektronických přístrojů. Elektronika patřila v poválečné době ke slabinám královského loď-

NÁMOŘNÍ MUZEUM V DEN HELDERU

Již před válkou vlastnilo královské námořnictvo ponorkovou flotilu, která patřila ke světové špičce. Po válce v loďstvu dosluhovaly britské typy zapůjčené Holanďanům v průběhu války a dále dvě zapůjčené americké ponorky třídy Balao. Se stavbou vlastních ponorek započala Koninklijke Marine v roce 1954. Tato plavidla měla originální konstrukci. Jejich trup se skládal ze tří válců, z nichž dolní dva sloužily k uložení pohonného systému. V každém válci se nacházel dvanáctiválcový diesel MAN, elektromotor o výkonu 2800 k a baterie o 168 článcích. V horním tubusu byla centrála, ubikace a torpédometry. Toto řešení propůjčovalo ponorce větší stabilitu,

stava. Nizozemci však vsadili na vlastní vývoj a v současnosti se řadí ke špičkám tohoto oboru. Nedaleko muzea, mimo výstavní areál, se nachází ještě jedna zajímavost - sovětská ponorka třídy Foxtrot. Bezesporu zajímavá prohlídka je však částečně znehodnocena tím, že centrála lodi je přestavěna na stylový bar.

Josef NOVOTNÝ

Zadní torpédometry ponorky Tonijn